ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор
ДП «ОдЦ ПівденНІРО»

_____Юлія КАЛІНІНА
«___»_____202_ р.

ПОГОДЖЕНО
Державне агентство
рибного господарства України

_____Олег БАЗДУГАНОВ
«21»_05_____2020 р.

ПРОГРАМА

робіт з оцінки стану водних біоресурсів та вивчення можливостей їх використання на акваторіях нижнього Дністра та Дністровського лиману в межах національного природного парку «Нижньодністровський»

ПОГОДЖЕНО
Директор
НПП «Нижньодністровський»

_____С.А. Кротов
«___»_____202_ р.

СХВАЛЕНО
Міністерство енергетики
та захисту довкілля України

_____
«___»_____202_ р.

Одеса – 2020

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Національний природний парк «Нижньодністровський» (далі – Парк) створено Указом президента від 13 листопада 2008 року №1033/2008. Положенням про національний природний парк «Нижньодністровський» визначено основні завдання покладені на його адміністрацію, деякі з них необхідно враховувати при розробці лімітів для здійснення спеціального природокористування, а саме: збереження та відтворення цінних природних комплексів, з одного боку, та відродження місцевих традицій природокористування з іншого.

Нижній Дністер і Дністровський лиман розташовані в зоні інтенсивної господарської діяльності. Антропогенний пресинг і мінливий гідрохімічний режим, показники якого варіюють як в багаторічному, так і в сезонному аспектах, чинять значний вплив на умови існування гідробіонтів, чисельність риб і структуру їх популяцій.

Для оцінки характеру впливу господарської діяльності на стан запасів і промисел прохідних, напівпровідних і жилих видів риб в річці Дністер, необхідний систематичний масив спостережень за станом їх популяцій і розподілом молоді в просторовому і часовому аспекті, у тому числі і в акваторіях Парку.

Прогнозування допустимих обсягів видобутку промислових гідробіонтів, що має велике значення для раціональної експлуатації промислових стад водних біоресурсів Дністровського басейну згідно сучасних вимог природоохоронного законодавства має здійснюватись і для акваторії Парку.

З урахуванням зазначеного, слід визнати актуальними дослідження Одеського центру Південного науково-дослідного інституту морського рибного господарства та океанографії (далі – ОдЦ ПівденНІРО) в рамках договору про співпрацю з Парком, і спрямовані на вивчення сучасного стану водних біоресурсів акваторії Парку. За підсумками робіт можуть бути отримані уточнені оцінки стану популяцій гідробіонтів, матеріали для визначення допустимих обсягів вилову (лімітів) та режиму промислу, як на акваторіях Парку, так і у пониззі р. Дністер та Дністровському лимані в цілому.

Роботи заплановані на період 2020-2024 років.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ РОБІТ

Основною метою робіт є проведення наукових досліджень для вивчення водних біоресурсів на акваторіях, що входять до складу Парку та можливостей

здійснення раціонального спеціального використання природних ресурсів (водних біоресурсів).

Основними завданнями робіт є:

1. Збір матеріалів, що характеризують чисельність молоді риб (поповнення промислових стад), показники росту риб, розмірно-віковий і масовий склад популяцій. Вивчаються розподіл і хід міграції прохідних риб. Збираються дані про улови на зусилля за знаряддями та видами риб для наступного зіставлення з багаторічним рядом з оцінки запасів промислових об'єктів.

2. Збір матеріалів щодо видів, які перебувають під загрозою зникнення та інших водних біоресурсів за допомогою виявлення, облаштування та охорони нерестовищ і місць їх нересту; організації моніторингу стану рибних популяцій і вжиття заходів щодо відродження популяцій, що знаходяться під загрозою зникнення.

3. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ

Науково-дослідні роботи проводяться за стандартними методиками гідробіологічних та іхтіологічних досліджень.

Проби зоопланктону відбираються згідно «Инструкции по сбору и обработке планктона», 1971 та «Методики збору і обробки іхтіологічних і гідробіологічних матеріалів…», 1998.

Проби іхтіопланктону відбирається іхтіопланктонною сіткою відповідно до «Методическому руководству по сбору икринок, личинок и мальков рыб» (Расс, Казанова, 1966). Молодь прохідних видів риб відновлюється за допомогою спеціальних дрібновічкових знарядь лову: малькових тралів, малькових волокуш і дрібновічкових сіток.

Науково-дослідні іхтіологічні лови здійснюються у відповідності з «Методическими указаниями по оценке численности рыб в пресноводных водоемах» (ВНИИПРХ, 1990), і виконуються ставними і плавними сітками, ятерами, неводом, волокушею.

Малькова волокуша, іхтіопланктонні та дрібновічкові сітки використовуються для обліку молоді риб, який є необхідною складовою для оцінки успішності нересту.

Плавні сітки використовують для збору біологічного матеріалу у річці, в тому числі для оцінки інтенсивності нерестового ходу оселедця. Пасивні знаряддя лову (ставні сітки, ятери) використовують для збору біологічного матеріалу, який необхідний для оцінки основних параметрів популяцій,

визначення шляхів міграцій промислових видів риб, а у випадку неможливості використання активних знарядь лову – для обліку стану запасів цих видів риб.

Збір та первинна систематизація біологічного матеріалу проводяться згідно з «Руководство по изучению рыб» (Правдін, 1968). Визначається видовий і кількісний склад улову. При кожній зйомці для обробки в лабораторних умовах відбирається по 50 екземплярів кожного виду на повний і неповний біологічний аналізи, проби на плодючість, віковий матеріал. Водні біоресурси, які не піддані біологічному аналізу здаються на рибоприймальний пункт, а водні біоресурси, які проаналізовані та втратили товарний вигляд списуються згідно вимог діючого законодавства.

Особини видів, які занесені до Червоної книги України після промірів негайну випускаються у водойму.

Певну кількість водних біоресурсів (до 25 екземплярів кожного виду), які не досягли промислового розміру, можливо відбирати для подальших лабораторних досліджень.

4. ІХТІОЛОГІЧНІ ТА ГІДРОБІОЛОГІЧНІ РОБОТИ

Іхтіологічні дослідження в нижній течії річок Дністер і Турунчук, озерно-заплавній системі та у Дністровському лимані.

Ведеться пошук місць концентрацій риб в руслі річки, визначаються ділянки найбільш значущі для формування міграційних скупчень і критично важливі для забезпечення існування окремих видів риб. У місцях виявлених концентрацій вибірково проводяться постановки або притонення знарядь лову для визначення видового і розмірно-масового складу виявлених скупчень риб.

Для вивчення поповнення популяцій масових видів риб на окремих ділянках річки відбираються проби іхтіопланктону сіткою ІКС-80, а також вибіркові облови різними мальковими знаряддями.

Для обліку личинок і молоді риб використовуються сітки Німана (розмір вічка 10-40 мм) – 2 од., малькова волокуша – 1 од., іхтіопланктонна сітка – 1 од.

У озерно-заплавній системі Дністра в безперервному режимі використовуються ятери озерні – 16 од., ятери в'юнові – 5 од.

Для отримання матеріалі для біології і міграції водних біоресурсів в районі досліджень використовуються сітки оселедцеві плавні – 4 од. (крок вічка 28-36 мм), сітки оселедцеві ставні – 8 од. (крок вічка 28-36 мм), сітки частикові плавні – 4 од. (розмір вічка 30-90 мм), сітки частикові ставні – 20 од. (крок вічка 30-120 мм), ятери частикові – 5 од, (крок вічка 30-40 мм), закидний невід – 1 од., (крок вічка 30-40 мм), ятери раколовні – 20 од., (мінімальний розмір вічка

16 мм), близнюків трал – 1 од. (22-30 мм), тюлькова волокуша – 1 од. (мінімальний крок вічка 6,5 мм). (Додаток 1).

Ятери використовуються у постійному режимі. Сітки використовуються по 15 постановок щомісяця.

У холодний період року проводиться 1 зйомка тралом, 1 зйомка неводом і 1 тюльковою волокушею.

5. ЗВІТНІСТЬ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПО РОБОТАХ

На кожній дільниці робіт науково-дослідний лов і збір матеріалів відповідно до даної програми здійснюється відповідальним за лов (лаборантом, інженером та ін.), який призначається наказом ОдЦ ПівденНІРО. На нього також покладається облік виловленої риби та ведення промислового та іхтіологічного журналів.

Статистичні дані з вилову направляються до адміністрації НПП «Нижньодністровський» щомісяця не пізніше 5 числа місяця, наступного за звітним.

6. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Будуть отримані натурні матеріали, що дозволяють оцінити стан запасів водних біоресурсів в межах національного природного парку «Нижньодністровський». Національний природний парк «Нижньодністровський» на підставі отриманих матеріалів готує розділ «Літопису природи» і розробляє заходи з охорони і регулювання антропогенного навантаження на водні біоресурси, включаючи ліміти.

Отримані результати будуть також враховуватися при розробці ОдЦ ПівденНІРО біологічного обґрунтування встановлення лімітів і прогнозів допустимого улову для пониззя Дністра та Дністровському лимані в цілому.

Відповідальний виконавець,
молодший науковий співробітник О.Л. Фіногенов

Додаток 1

До Програми робіт з оцінки стану водних біоресурсів та вивчення можливостей їх використання на акваторіях нижнього Дністра та Дністровського лиману в межах національного природного парку «Нижньодністровський»

№ з/п	Назва знаряддя лову	Мінімальний крок вічка, мм	Кількість, шт.
1.	Сітки оселедцеві плавні	28-36	4
2.	Сітки оселедцеві ставні	28-36	8
3.	Сітки частикові плавні	30-90	4
4.	Сітки частикові ставні	30-120	20
5.	Ятери озерні	30-40	16
6.	Ятери в'юнові	6,5	5
7.	Ятери раколовні	16	20
7.	Закидний невід	30-40	1
8.	Близнюковий трал	22-30	1
9.	Тюлькова волокуша	6,5	1
10.	Волокуша малькова	5-6,5	1
11	Іхтіопланктонна сітка	млиновий газ	1